

מחשבה קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

בבא בתרא דף קעג

מנין לערב שמשעתבד

כמה הערות על המקור לערב:

המקור הראשון שהביאה הגמ' לערבות הוא מדברי יהודה "אנכי אערבנו מידי תבקשנו", ומקשינן דקבלנות היא דכתיב "תנה אותי על ידי ואני אשיבנו" (וביאר המפרשים דהוי כמו הלוחו ואני אתן).

המהרש"א מקשה דהפסוק "תנה אותי" אינו מדברי יהודה אלא ראובן אמרו.

ותיץ דהרי יהודה הוסיף על מה שראובן הסכים, ואם ראובן עשה קבלנות, ודאי שנכללת קבלנו במה שיהודה קיבל על עצמו, דבכלל מאתים מנה.

ונראה ממשקנת הגמ' כאן שדוחים את המקור מיהודה. אולם הבית יוסף (תחילה ס' קטט) הביא אותו כמקור לערבות. והקשו עליו דהא מסקנת הגמ' כאן היא לדחות מקור זה. ויישב הט"ז (שם סעיף ב) דרב הונא יליף בגמ' מקרא דיהודה, ורב הונא לטעמיה דס"ל אח"כ בגמ' (קעד, א) דהלווהו ואני נותן, ערב, וא"כ לא היה יהודה אלא ערב. ורב חסדא שהקשה לטעמיה אזיל דס"ל דהוה קבלן.

והנה הגמ' כאן ממושיכה ומביאה ראייה אחרת מפסוקים במשלי. האחד הוא בפרק כ': "לקח בגדו כי ערב זר ובעד נכריה חבלהו", ואח"כ הביאו מפרק ו: "בני אם ערבת לרעך תקעת לזר כפך", וביאר המהרש"א דתרוויהו צריכי, וכן ביאר הבן יהוידע בהרחבה, שהפסוק הראשון מדבר על "ערב לזר", ובכח"ג מסתבר שכוונתו ברצינות, דאל"כ לא היה עושה זאת. לזאת מובא גם הפסוק השני "ערב לרעך", דבזה הוה ס"ד דנתערב עבורו רק כדי לתת לו תחושה טובה שהרי הוא רעו, קמ"ל.

ומתבאר לפי"ז מדוע הובאו הפסוקים שלא כפי סדר הפרקים, דבתחילה הביאו הפסוק דערב לזר, ואח"כ ערב לרע, דהחידוש הובא בסוף.

דף קעד

מעשה דמשה בר עזרי

במעשה דמשה בר עזרי שהיה ערב על כתובת כלתו, ובנו רב הונא היה צורבא מדרבנן ודחיקא ליה מילתא, ואביי רצה ליעיץ עיצה שיגרש את אשתו, יגבה את הכתובה מאביו, ויחזיר את אשתו. הגמ' מקשה איך אביי נתן עצה להוציא ממון מהאב. ותירצה, בנו שאני וצורבא מרבנן שאני.

דין זה הובא בשו"ע (אהע"ז ס' קב) וכתוב שם (ומקורו ביד רמה) דבעינן את שני התנאים הללו: "מיהו אם האב ערב לכלתו בעד בנו והבן ת"ח והשעה דחוקה לו, ואין האב מהנהו מנכסיו, מותר להשיאו עצה זו".

בב"י (יו"ד ס' רנא) מביא בשם תשו' הרשב"א, כשיש עני בעיר וגוברים צדקה מעשירי העיר, אם יש אדם שהוא עשיר ובנו עני, מכריחים את האב לפרנס את בנו יותר משאר העשירים. כלומר לא רק שהאב צריך לפרנס את בניו הקטנים, אלא שאב עשיר שיש לו בן עני, מחוייב לפרנסו. וראיית הרשב"א מסוגיין.

בספר יפה תלמוד (ר"נ פלאגי בנו של ר"ח פלאגי) מקשה על כך, מדוע אביי הוצרך להשיא עצה לרב הונא לעשות הערמה, היה לו לכפות את האב לפרנס את בנו. אולם המעיין בתשו' הרשב"א בפנים יראה שהוא עצמו מקשה כן (וכנראה לא היה לעיני היפה תלמוד), ומיישב: "י"ל שלא היו כופין לזון את אשתו ואת בניו אע"פ שיכפוהו לזון את רב הונא בנו לבד", כלומר שכאן הוא מפרנס את האשה, ואף

שבעקיפין רב הונא יינהג, אך אין זה בצורה ישירה, על כן אין לכפות אלא לעשות ערמה.

וצ"ב מה החילוק בזה. וי"ל שיש כוח שניתן לבית הדין לכפות, אך רק באופן ישיר יש להם כוח. ומה שלא נעשה להדיא, אין כוח בידם, אבל כיון שזהו רצון חז"ל א"כ עושים זאת בכפייה. נמצא א"כ דההערמה הוא כדי להגיע לרצון חז"ל המקורי אבל בדרך אחרת.

דף קעה

הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות

"ואמר רבי ישמעאל הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות, שאין לך מקצוע בתורה יותר מהם, והם כמעין הנובע".

בעל ההפלאה בפנים יפות (פרשת משפטים) מבאר כך: "שדיני ממונות כולם הם בדרך החכמה והשכל, ונלמדים בדמיונם זה מזה, מה שאינו בשאר המצוות, כמו שאמרו חז"ל (ב"ב קל, ב) אין מדמין בטרופות, ואמרו עוד (מו"ק יב, א) הלכות מועד עקורות, וזהו שאמר דוד המלך ע"ה משפטי ה' אמת צדקו יחדיו, שנלמדים זה מזה ומצדיקים זה את זה, וזהו לשון מקצוע, מחוברים יחדיו, כענין הזוית המחברת יחד שתי הצלעות. ואמר והם כמעין הנובע, כי בידיעת שרשי הטעמים הוא ממקור החכמה הנובע כמעין המתגבר". כלומר בדיני ממונות אדם משתמש בהבנתו ובהגיונו.

בתפארת ישראל על המשניות מוסיף על זה את האחריות שיש בדבר זה: "שאין לך שום דבר מדיני התורה מאיסור והיתר, שנתנה בו תורה רשות לשכל האנושי לעוף כפי כוחו לחתור ולחקור ולהחליט כפי הנראה בעיניו, כמו בדיני הממונות, שפתחה לו התורה בהם לאדם נחלה בלי מצרים, לשקול ולשפוט ולדקדק כפי שכלו... ובכל זה עדיין נשאר מקום להדיין להשמט לימין או לשמאל, לדמות מלתא למלתא, או לחלק ביניהם לפעמים בכחוט השערה, לכן עסק דיני ממונות ישנס שכל האנושי, לדקדק היטב שיכוין מטרת האמת על הנקודה, מלבד שכך מחוייב לו, דבכל דיני איסור והיתר כשמסתפק בדבר יחמיר באיסור תורה, משא"כ בדיני ממונות לא יכול להשמט בבית הספק להחמיר, דהרי מה שהוא חומרא לזה הוא קולא לזה, וע"כ צריך להתעמל לכון רק האמת לאמתתו". פירוש, שכיון שתלוי בדעת אדם, צריך לזיז יותר שלא יטעה, דא"א להחמיר מספק.

ובשם משמואל (בשלח תרע"ט עמ' רכו) הוסיף בזה עפ"י חסידות בשם אביו, דכשדנים על איסור והיתר, הרי הצד של האיסור הוא רע ועומד אצל החיצוניים, אך בדיני ממונות ממה נפשך הממון שייך לקדושה - ששייך לראובן או לשמעון, ולכן צריך חכמה יתירה כדי לברר בין קדושה לקדושה. וזהו "הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות".

הבן יהוידע מביא כאן: "כי בעלי דינין של ממון הם עוקצים זא"ז, וגם צועקים שאין מקבלים עליהם הדין בשתיקה ובנחת. מעשה באחד שדן עם חבירו לפני הדיין וחייבו הדיין מאה דינרים, והתחיל לצעוק ככרוכיא על חיוב זה, א"ל הדיין אם היית שואל ממני על חמץ שהיה לך בספינה בפסח, ואתה לא מכרת אותו כפי הדין, והייתי מורה לך שאסור, והוא שוה אלפים דינרים ודנתי שתזרוק אותו לים, אם היית צועק על הדין הזה שפסקתי לך או אם היית מקבלו בשתיקה. א"ל לא הייתי צועק והייתי מקבל בשתיקה וזורקו לים. א"ל א"כ למה אתה צועק על ק' דינרים שחייבתי אותך בהן, א"ל החמץ הלך לאיבוד ולא הרויח אותו אדם ממני

קרי"ס מתן תורה ובתי המקדש.

מסכת ב"ב - היא כנגד ימות המשיח, ועל כן עוסקים בה בענייני ירושות וחלוקת א"י. וכן פרק חזקת הבתים הוא כנגד החזקה שיש לנו בבהמ"ק. ונוסיף עוד שבמסכת זו מופיעות אגדות דרבב"ה, שם מדובר על שכר הצדיקים לעת"ל.

ע"פ דברים אלה מבאר המנחת אלעזר (דברי תורה מהדורא תנינא אות סד) את סיום המסכת. "כי סיום מסכת ב"ב הוא כבר סיום ימות המשיח, היינו לעתיד לבא באלף השביעי שאז יהיה יצחק אבינו המצדיק אותנו, כדאמרינן במסכת שבת (פ"ט, ב) שיאמר הקב"ה לאברהם וליעקב בניך חטאו, ויענו ויאמרו ימחו על קדושת שמך, וכשאמר לו ליצחק בניך חטאו, אמר לפניו וכי בני הם ולא בניך וכו' וכו', אם אתה סובל את כולם מוטב וכו', ואם תמצי לומר כולם עלי, הא קריבית נפשי קמך וכו'... ובוהו יובן שפיר רמזו בסיום וסוף מסכת ב"ב, שהוא רומז על לעתיד לבא כנוצר, שאז יצחק אבינו הערב בעדנו, והוא יוצא ובא להמליך ולהיות ערב כדמסיים 'הא קריבית נפשי קמך', בסוף השית אלפי שנין ולאחריהם לעתיד לבא, ובעת חיתום שטרות על שטרי חוב שיצאו בעוונות הדור על כנסת ישראל, לא היה הוא מעולם הערב להטות החסד... באותו הזמן כלל ישראל יזכה בנכסים בני חורין מיצה"ה, בזכות הערב דהיינו יצחק אבינו. והערב יוצא לאחר חיתום שטרות, כלומר לאחר הדין הגדול של לעת"ל.

וביאור עניין הערבות של יצחק הוא דהנה יצחק מייצג את מידת הדין, והיא כוללת בתוכה את כל הצרות והגזירות הנוראות שעברו על כלל ישראל. כשמגיעים לפני הגאולה העתידה ואולי אין לעם ישראל מספיק זכויות, אומר יצחק פלגא עלי, שכבר נענשו הרבה. דמצד מדת הדין פלגא עלי, שכבר סבלו רבות מצד מדה"ד (שהיא מידת יצחק). נמצא דמדת הדין מביאה את ימות המשיח והגאולה השלימה.

ומוסיף דלגבי אברהם יש ענין של קניין בא"י, ואילו יצחק לא צריך קניין, דבההיא הנאה שהקב"ה מסכים להאמין בו ולתת לו את כוח הערבות, גמר ומשעבד נפשיה ואין צריך קנינים. וזהו דמסיימין דערב דבי"ד א"צ קניין, דהכוונה ליצחק.

הדרן עלך מסכת בבא בתרא ושיעורי מחשבה קצרה על כל דף במסכת כס"ד

אהבת ה' לעמו הפקיד ונתן הדין בידם, וזה הפלא של מצוה זו, שצוה הקב"ה את ישראל שיהיו הם ממלאים מקומו ית', מה שלא עשה כן לכל גוי, דאע"פ דמצווים על הדינים, משפטים בל ידעום.

כלומר, גילוי השכינה בתחתונים מגיע דרך הדינים.

ונצרך דברי הרמב"ן עה"פ כי לא אצדיק רשע, שהשכינה נמצאת בבית הדין, ואם אדם יצא זכאי, ודאי שכך רצון ה'.

בגור אריה (בראשית יח, א) על מה שהביא רש"י שהקב"ה נתן סימן לאברהם בזמן המילה שזה יהיה סימן לבניו שהקב"ה יהיה עם הדיינים, ביאר מה שהודיע לו זה עתה דווקא, מפני כי מצוות המילה גורמת שהשכינה עם ישראל, ודבר זה מתקיים אצל הדיינים.

הבן יהוידע כאן מביא שהמספר ע"א הוא גימטריא של המילה "חזון", כי חכם עדיף מנביא, כי יערה עליו הקב"ה רוח ממרום לכוין על האמת, שלא ישל בדיון מרומה, ולא יטעו אותו העדים, אלא יזכה לדון דין אמת לאמיתו כנביא וחווה שהוא רואה הנסתרות.

ומוסיף ואומר שביחד עם הקב"ה עולה מספר ע"ב, שהוא בגימט' חסד, שמקיים את העולם, כי בית הדין מקיים את העולם. ומספר כ"ג בסנהדרין קטנה הוא בגימט' חוט דהיינו חוט אחד של החסד הגדול.

המגלה עמוקות (אופן קצ"א) מחשב שאם נוטלים ע"ב של סנהדרין ומצרפים

כדי שאתקנא בו, גם עוד לא נצחני אדם בו, לכך הייתי מקבל הדין בשתיקה, אך חיוב זה הרויח האדם שכנגדי ממני, ולא עוד אלא יתפאר עלי כי נצחני, לכן קשה עלי הדבר ואצעק."

כלומר שדבר זה תלוי בקנאה. אבל לפי דברי השם משמואל אפשר להבין בדרך נוספת את התופעה שמצייר הבן יהוידע: שכשמגיע דיון ופוסק ההחפץ אסור, הרי זה הבדל ברור וקל לקבלו, לעומת זאת להכריע בין קדושה לקדושה, הוא דבר יותר דק ולכן קשה לבע"ד לקבלו.

דף קעו

סיום מסכת בבא בתרא

סיום המסכת מדבר על כך שערב היוצא לאחר חיתום שטרות, כלומר למטה מהעדים, הוא ערב. ומסיימת הגמרא את המסכת: "ערב דבית דין לא בעי קנין, דבההיא הנאה דמהימן ליה גמר ומשעבד נפשיה". וצ"ב מודע מסתיימת מסכת בבא בתרא במילים אלה.

בספר סמיכת חכמים (רבי נפתלי כ"ץ מלפני כג' מאות שנים), מבאר את סמיכת המסכתות זו לזו. ומבאר שמסכתות ב"ק ב"מ וב"ב הן כנגד ששת אלפי שנין של העולם. ולבאר את דבריו נביא מהזוהר שהבאנו בתחילת המסכת, שראשי תיבות של המילה "בבא" הם 'בראשית ברא אלקים'. וביאור עומק הדבר, שהעוה"ז הוא מקום העבודה להתגבר על כוחות הרע. יש מקומות של הרס בעולם, והאדם נועד לתקנם, וא"כ ג' הבבות הם שייכים לענייני העולם הזה. העוה"ז מחולק לג' פעמים אלפיים שנים: ב' אלפים תוהו, ב' אלפים תורה, ב' אלפים משיח, וזה החילוק שבין ג' מסכתות אלה:

מסכת ב"ק - היא כנגד ב' אלפים תוהו, שקודם נתינת התורה היה העולם מקום המזיקין.

מסכת ב"מ - היא מלשון 'אמצע', כנגד ב' אלפים תורה, שבשנים אלה מתגלה הקב"ה בעולם, וכן לשון מציאות, שעיקר גילוי השם בעולם התגלה אז ביצ"מ,

מסכת סנהדרין דף ב

אלקים ניצב בעדת א"ל

לפי רבנן מספר הדיינים בסנהדרין גדולה הוא ע"א.

בפסוק נאמר (במדבר יא, טו) "אספה לי שבעים איש מזקני ישראל", וכתב הרמב"ן: "כבר הזכירו רבותינו כי שבעים אומות הן בשבעים לשון, ויש לכל אחת ואחת מזל ברקיע ושר למעלה... ולכן היה המספר ביורדי מצרים שבעים. וצוה המספר הזה בשופטי ישראל כי המספר הזה יכלול כל הדעות בהיותו כולל כל הכוחות, ולא יפלא מהם כל דבר. וכן במתן תורה 'ושבעים מזקני ישראל', כי ראוי במספר השלם הזה שישרה עליהם כבוד השכינה כאשר היא במחנה העליון... וקבלו רבותינו כי כל סנהדרי גדולה היושבת בבית השם במקום אשר יבחר לשכנו שם, כן יהיה מנינם שבעים, והנשיא על גביהם כמושה רבינו, והנה הם שבעים ואחד. וכן האותיות בשם הגדול המפורש שבעים ושנים, כנגד השרים והשם המיוחד שהוא אדון יחיד על כולם..." ויש להוסיף על כך את המושג "שבעים פנים לתורה", שהם מגוון האפשרויות, ואפשר שגם שבעים הזקנים הם כנגד זה.

וממשיך הרמב"ן: "ולזה ירמוז הכתוב באמרו אלקים ניצב בעדת ק-ל בקרב אלקים ישפוט, כי השכינה עמהם להסכים על ידם".

ובפירוש הרמ"ז על הזוהר (דברים רעד ע"ב) כתב בביאור דברי הזוהר, דמרום

אליהם כ"ג של סנהדרין קטנה, הרי עולה צ"ה בגימטריא הנך יפה רעית, ר"ל שהם עיני העדה, והם כמנין יפה. ומוסיף עוד רמז, שנאמר בפסוק "כי יד על כס קה", והמילים כס יפה, שזהו גילוי יתברך בתחתונים בעולם הזה (כל זמן שיש עמלק), עולה בגימט' צ"ה, שהם סוד סנהדרי גדולה וקטנה.

ובשערי אורה איתא שענין השלושה של בית דין קטן, הוא כנגד צד המזכה וצד המחייב, והקב"ה שמכריע בינתיים. וכפי שכך הוא בעליונים, כך מתגלה בתחתונים.

נמצא שהעסק בסנהדרין הוא שגילוי הדין בעולם הוא גילוי השכינה בתחתונים. וכלשון הפסוק: אלקים ניצב בעדת א"ל, וכפי שתבאר הגמ' לקמן. זהו החידוש הגדול, והנושא נלמד בשמסת זו, גילוי בתחתונים על ידי הדיינים.

דף ג

סנהדרין של ע"ב

התוס' כתבו דגם אליבא דר' יהודה שמנין הדיינים בסנהדרין הוא שבעים, יש עוד אחד שהוא מופלא שבסנהדרין, אלא שהמחלוקת עם חכמים היא האם למנות מופלא זה במנין הסנהדרין. נמצא דלכו"ע בפועל יש שבעים ואחד.

וביאור הדברים כמו שהזכרנו בשיעור הקודם, ילפינן מנין שבעים ממושה רבינו שאסף שבעים איש, והשאלה היא אם למנות גם את משה.

בתוס' (לקמן טז, ב ד"ה אחד) הוסיפו שיש גם נשיא שלא נמנה, ובפועל נמצאו שבעים ושניים דיינים. וכן כתב להדיא התפארת ישראל (פ"א משנה ו) שהיה שם עוד אחד שאינו מן המנין שנקרא בלע"ז פרעזו"ס (אולי כמו פריזינט) והוא הנקרא מופלא שבב"ד, ומציין לתוס' בדף ט"ז. והיינו דתנן רפ"ק דזבחים ובפרק בתרא דידיים שמקובל היה מפי ע"ב זקן.

ומציינים ע"ז להגמ' במגילה (ט, א) שתלמי המלך לקח ע"ב זקנים והכניסם לע"ב חדרים, והיינו כנ"ל. ועפ"ז מבוארים דברי הגר"א. בשיר השירים (א, ב) כתב הגר"א "וידוע שע' פנים לתורה, ובכל מקום שחושב ע', להם ב' כללים. כמו ע' אומות (שעשיו ושמעאל הם הכללים)... וכן בע' סנהדרין, נוסף עליהם שנים שהם הראשים", ומביא על כך פסוק בירמיה.

וכן מבואר ביותר עומק בגר"א בתיקו"ז (דף נו, ב) שכתוב בגמ' שיש ל"ו צדיקים בארץ ול"ו בחו"ל, והיינו שביחד עולה ע"ב, שהם מובחרים בדור שראויים להיות שבעים סנהדרין ונשיא ואב ב"ד, והם נקראים עיני העדה.

ויש לצרף מה שמובא בהערות (בהוצ' מושה"ק) על הגר"א במשלי, שכללות התורה עשה ולא תעשה, ונשיא ואב ב"ד איתא במהר"ל שהם כנגד עשה ול"ת. הרי שהדברים מקבילים.

ועוד כתב הגר"א בתיקו"ז (דף קמט, ב) שענין העדה ומשה ואהרן הם נשיא ואב ב"ד.

ונצרף לכאן מה שאמרנו בשיעור הקודם, בשם הרמב"ן, שהשם המפורש הוא ע"ב אותיות, והוא הגילוי השלם. והזכרנו שבאופן כללי המנין הוא ע"א והקב"ה מצטרף עמהם. דהיינו שהנשיא מייצג את הקב"ה בתחתונים, וכל סנהדרין הם ע"א ועוד אחד שהוא כנגד הקב"ה.

הגר"א בספר הדרת קודש ביאר כדלהלן. סנהדרין גדולה הם ע"א, חסר אחד כדי להגיע למספר השלם שהוא ע"ב. סנהדרין קטנה הוא מספר כ"ג, כי יש ג' שורות לפני הסנהדרין גדולה, ובכל שורה יש כ"ג וכנגד זה יש סנהדרי קטנה, ויחד הם ס"ט, וחסר ג' כדי להגיע לע"ב. ומשלימים את הג' מן הבי"ד הקטן של דיני ממונות המצטרפים לסנהדרין קטנה להשלים לע"ב. וכלפי מה שבכל סנהדרין חסר אחד כדי להגיע לע"ב, משלים אותם היחיד מומחה. הרי בדברי הגר"א שלעולם צריך להגיע למספר ע"ב.

דף ד-א

טט בכתפי פת באפריקי

אליבא דר"ע לומדים שטטפת הם ארבע, דטט בשפת כתפי הם 2, ופת בשפת אפריקי הם 2.

התוס' מקשה דכתב ג"פ טטפת, ואם כל אחד הוא 4, א"כ עולה 12. ותירצו דידיעין שאין יותר מד' פרשיות בתורה, שהדבר נכתב ד"פ בתורה. וי"מ דלר"ע דל חד לגופיה ומב' טטפות דריש ד' בתים לכל לשון, שני טט ושני פת. כלומר, דצריך לומר ארבע הם בכתפי והן באפרקי.

ונראה ששני תירוצי התוס' תלויים בהבנת השימוש בלשון לע"ז כאן.

השל"ה מבאר (תורה שבע"פ כלל יד; מס' פסחים דרוש ג לשבת הגדול) שאין הכוונה שלשון לע"ז נכנס לתוך התורה, אלא שיש כמה מילים בלה"ק שנאבדו ונכנסו לתוך שפות אחרות. וכן מב' בספר באר מים חיים לאחי המהר"ל (דברים ו, ח), דהרי קודם הפלגה היתה כל הארץ שפה אחת, שדיברו כולם בלה"ק, וכשהקב"ה בלבד שפתם ונחלקו הלשונות, היו כמה מילים מלה"ק שנשתרבו לתוך השפות האחרות, כדוגמת טט ופת.

הקדושת לוי (פרשת דברים) מבאר באופן אחד, שהקב"ה שיבץ בתורה מילים מלשונות אחרים, דהלשון של כל אומה הוא החיות שלה, והיה ידוע אצל הקב"ה שכלל ישראל עתיד לגלות בין האומות, ונתן לישראל חלק מהלשונות של הגויים כדי שיקבלו אחיזה בחיותם. לכן יש בתורה לשונות לע"ז כגון ההוא דידן.

ונראה שהתירוץ הא' בתוס' קאי גם לפי השל"ה, והתירוץ של הי"מ, שרצו לומר 4 הן בשפה הזו והן בשפה הזו, מוכרח אפוא כהקדושת לוי שיש כאן שימוש בלשון אחרת. דאילו להשל"ה הרי הן כולם מילים בלה"ק, ומה הענין לחזור פעמיים על טט ועל פת. דו"ק.

דף ד-ב

טיגון בשר בחלב

אלא אמר רב אחא בריה דרב איקא אמר קרא לא תבשל גדי, דרך בישול אסרה תורה. פירש רש"י דבישול בחלב (בציר"ה) אינו בישול אלא טיגון.

מכאן למד המהר"ם שיף (חולין קיז, ב) שאליבא דרש"י כשמטגנים בשר בחלב אין הוא אסור מדאורייתא. ובעוף שטוגן בחמאה, כיון שעוף עצמו אסור מדרבנן, בדיעבד מותר. וכן הביא בפתחי תשובה (י"ד סי' פז, ג).

ובספר דברי יואל (ח"ב סוכות אות נח) כתב ע"פ זה דבר נפלא. דהנה במדרש (שוח"ט ה, ב) איתא שאמר הקב"ה למלאכי השרת שרצו למנוע את נתינת התורה לישראל מפני שהם עוברים עליה: "בכל יום הייתם קטגורין ביני לבין ישראל, לא אתם כשירדתם אצל אברהם אכלתם בשר בחלב שנה" ויקח חמאה וחלב וכן הבקר וגו' ויאכלו, ותינוק שלהם כשהוא בא מבית רבות, ואמו נותנת לו פת ובשר וגבינה לאכול, והוא אומר לה, היום לימדני רבי לא תבשל גדי בחלב אמו".

ולכא' תמוה, דכשם שהם לא קיימו בשר בחלב, גם אברהם לא קיים, שהרי אסור לבשל בשר בחלב. ותירץ הדברי יואל שהיה זה טיגון, שהרי הוי הבשר בחמאה דהוי טיגון ואין בוה איסור בישול. דבטיגון הוי רק איסור דרבנן, ובאיסור דרבנן יש רק איסור על האכילה, ולא על הבישול. נמצא שהמלאכים שאכלו עברו על איסור דרבנן, ואילו אברהם לא עבר באיסור במה שבישלו בדרך טיגון. וזהו המוסר שכביכול ניתן להם.